

I Міжнародна
науково-практична конференція

УКРАЇНОСПІВ: ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СУЧАСНОСТІ

Збірник матеріалів

відеоматеріали конференції

Центр української пісні «Народна філармонія»
Обласний методичний кабінет навчальних закладів мистецтва та культури
Полтавської обласної військової адміністрації
Полтавський національний педагогічний університет імені В. Г. Короленка
Український державний університет імені Михайла Драгоманова
Ізмаїльський державний гуманітарний університет
Уманський державний педагогічний університет імені Павла Тичини
КЗВО «Академія культури і мистецтв» Закарпатської обласної ради
Рівненський державний гуманітарний університет
Національна всеукраїнська музична спілка

«УКРАЇНОСПІВ: ВІД ТРАДИЦІЇ ДО СУЧАСНОСТІ»

ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
І Міжнародної науково-практичної конференції
(Полтава-Київ, 4-6 лютого 2025 року)

Корсунь-Шевченківський
Видавець І.С. Майдаченко
2025

УДК 821.161.2'06-1

Л80

ISBN 978-617-8298-20-3

Рекомендовано до друку Вченою радою

*Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка
(Протокол №11 від 27.03.2025р.)*

Україноспів: від традиції до сучасності. Матеріали I Міжнародної науково-практичної конференції, 4-6 лютого 2025р. / ГО «Центр української пісні «Народна філармонія» – Обласний методичний кабінет навчальних закладів мистецтва та культури Полтавської ОВА / Ред-упор. Р.О. Лоцман, відп. ред. Н.В.Сулаєва. Корсунь-Шевченківський: ФОП Майдаченко І.С. 2025. 150 с.

Редакторка-упорядниця: **Лоцман Р.О.**, кандидатка педагогічних наук, доцентка, заслужена артистка України, голова ГО «Центр української пісні «Народна філармонія», доцентка кафедри вокального виконавства факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського УДУ імені Михайла Драгоманова;

Відповідальний редактор: **Сулаєва Н.В.**, докторка педагогічних наук, професорка, деканеса факультету педагогічної і мистецької освіти Полтавського національного педагогічного університету імені В. Г. Короленка, заслужена артистка України.

Рецензенти:

Садовенко С.М., докторка культурології, професорка, заслужена діячка мистецтв України, професорка Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв;

Паньків Л.І., докторка педагогічних наук, професорка факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського Українського державного університету імені Михайла Драгоманова;

Ковальська В.П., народна артистка України, відмінниця освіти України, професорка кафедри «Мистецтво співу» КЗВО КОР «Академія мистецтв імені Павла Чубинського»;

Богодиста Л.В., директорка обласного методичного кабінету навчальних закладів мистецтва та культури Полтавської обласної військової адміністрації.

Автори статей відповідають за достовірність викладеного матеріалу.

Збірку матеріалів підготовлено за доповідями учасників I Міжнародної науково-практичної конференції «Україноспів: від традиції до сучасності», що відбулась 4-6 лютого 2025 р. в онлайн-форматі. Окрім статей та тез виступів учасників збірка вміщує відомості про спікерів пленарного засідання, інформаційний лист конференції, фотододатки та посилання на відеоматеріали конференції за QR –кодами. Рекомендується для широкого кола читачів, зокрема, викладачів мистецьких дисциплін та здобувачів освіти.

© ГО «Центр української пісні «Народна філармонія»

© Полтавський НПУ імені В.Г.Короленка

ЗМІСТ

1. Інформаційний лист конференції.....	5
2. Представлення учасників пленарного засідання.....	7
3. Програма конференції з посиланням на відеозаписи.....	16
4. Статті та тези учасників конференції.....	32
ЛОЦМАН Р.О. «Тризуб україноспіву»: синергія народного, академічного та естрадного виконавства в сучасному просторі.....	32
КОВАЛЬСЬКА В.П. Тріо «Золоті ключі» в історії україноспіву.....	35
БЕНЧ О.Г. «Український хор – це соціокультурний модуль держави!».....	38
САДОВЕНКО С.М. Український дитячий музичний фольклор: впливи, використання, перспективи.....	46
САЙПЕЛЬ М. Дослідження та презентація фольклорних зразків Славутчини учасниками фольклорного гурту «Перлинка».....	51
МЕРЕЖКО Ю.В., ПЕТРИКОВА О.П. Провідні педагогічні ідеї українських музикантів-педагогів ХХ століття: М. Леонтовича, К. Стеценка.....	54
ЗЕЛЕНЧУК В. Упровадження гуцульського фольклору в процес навчання і виховання.....	57
ПЕЧЕНЮК М.А. Підготовка до видання книги спогадів про Бориса Ліпмана.....	59
РУМАК С.Т., ШКОЛЬНА С.В. Досвід проведення міжнародного фестивалю «Вишиванка-Берегиня» та міжнародного конкурсу україноспіву «Диво-Вишиванка» для дітей українських громад світу (Іспанія).....	61
СЕМЕНЧУК В.В. Сучасна сценічна інтерпретація музично-фольклорних зразків у концертній діяльності чоловічого вокального тріо «ГОНТА».....	64
ГАЦЕНКО Г.С. Реалізація мюзиклів та концертних програм майбутніми естрадними співаками.....	68
ПРЯДКО О.М. Постать видатної оперної співачки та педагога Лідії Липковської у вітчизняній музичній культурі.....	70
ГУРЕЦЬ О.В. Особливості підготовки оперного співака в сучасних умовах.....	71
ЗАЙНЧКІВСЬКА Л.І. Трансформація концертно-виконавського досвіду артиста-вокаліста у вокально-педагогічну діяльність.....	74
АНДРУСЕНКО Д. Досвід збирання та вивчення автентичного фольклору Полтавщини учасниками колективу «Коралі».	76
ТКАЧЕНКО Т.В. Внесок Григорія Сковороди у фольклорну спадщину та розвиток українського співу.....	78
ПЕТРОКЕ О. Збереження традицій україноспіву, рідної мови та єдності громадів сімейному клубі «Українські серця» м. Орс (Данія).....	80
БІЛІНСЬКИЙ Ю. Реалізація канадсько-української програми «Збережи мову і культуру своєї бабусі» в сучасних умовах.....	82
ШУРІНОВА Т. Мистецько-просвітницькі заходи як основа діяльності Українського культурного центру м. Карлсруе (Німеччина).....	84
КОВАЛЬ О., КОВАЛЬ Т. Вивчення автентичного слобожанського фольклору вихованцями колективу «Вербиченька» м. Нова Водолага.....	87
ДАНІЛОВА Б. Виховання учнів молодших класів на українських народних традиціях.....	92

Юлія МЕРЕЖКО,
*кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

Оксана ПЕТРИКОВА,
*заслужений діяч мистецтв України, доцент,
доцент кафедри академічного та естрадного вокалу
факультету музичного мистецтва і хореографії
Київського столичного університету імені Бориса Грінченка*

ПРОВІДНІ ПЕДАГОГІЧНІ ІДЕЇ УКРАЇНСЬКИХ МУЗИКАНТІВ-ПЕДАГОГІВ XX СТОЛІТТЯ: М. ЛЕОНТОВИЧА, К. СТЕЦЕНКА

Професійна музична освіта в умовах сьогодення набуває все більшого значення в культурному розвитку та духовному вдосконаленні суспільства. В такій ситуації музичне мистецтво та освіта, які мають широкий творчий спектр діяльності, накладають особливу відповідальність на систему підготовки фахівців мистецького спрямування відповідно до сучасних вимог і потребують наповнення навчально-виховного процесу глибоким художнім змістом. У різноманітній жанровій структурі музичного мистецтва важливе місце займає вокально-виконавська творчість, тому підготовка висококваліфікованих фахівців у цій галузі є одним із пріоритетних напрямків вищої музичної освіти.

Враховуючи вищезазначене, музична культура вокалістів виступає як вирішальний чинник, який багато в чому визначає якість освіти. Саме тому, підвищення рівня музичної культури завдяки збагаченню майбутніх артистів-вокалістів знаннями з культурології, мистецтвознавства, теорії музичної освіти – це нагальна потреба сьогодення.

Отже, метою тез є окреслення провідних педагогічних ідей українських музикантів-педагогів XX століття - М. Д. Леонтовича та К. Г. Стеценка. Педагогічна спадщина видатного діяча української музичної культури, композитора-новатора, ушанованого майстра хорової мініатюри, диригента, фольклориста, талановитого вчителя Миколи Дмитровича Леонтовича – значне явище в історії музичної педагогіки. Музично-методичну спадщину композитора складають навчально-методичні посібники, в яких викладений дидактичний матеріал для навчання дітей нотній грамоті та співу, художні обробки українських народних пісень, розраховані на учнівське виконання. Педагогічні погляди М. Леонтовича утворюють цілісну концепцію музичної освіти.

До концептуальних підходів композитора можна віднести наступні: поважне ставлення до народної пісні; визнання провідної ролі фольклору в музичній освіті школярів; прагнення до загального музичного навчання і виховання дітей на кращих матеріалах професійної і народної творчості; вільне володіння нотною

грамотою; надання процесу музичного навчання його сутнісної основи – емоційності тощо.

Ці підходи дістали своє методичне наповнення у його посібниках, про що свідчать такі методичні положення: у роботі з дітьми йти від меншого до більшого, від нижчого до вищого, від елементарного до труднішого; головне завдання музично-естетичної роботи вчителя з дітьми – професійне навчання їх музиці, виховання стійких навичок нотного співу; уникати будь-якого формалізму в навчанні, механічного засвоєння матеріалу тощо.

Наведені положення свідчать про високий рівень методичної думки М.Леонтовича, їх відповідність не тільки тогочасній музично-педагогічній теорії, але й сучасній методиці музичної освіти школярів. Композитор аргументовано обстоював ідею створення шкільних оркестрів і практично був першим практиком у цьому виді позакласної роботи. На його думку, участь дітей в оркестрі є ефективним засобом їх музично-естетичного виховання, що дає можливість ознайомлювати дітей з інструментальною музикою, виконавською практикою.

Крім занять хору та оркестру він впроваджував ідею широких міжпредметних зв'язків між музикою і літературою, музикою і живописом, музикою і світлом. М. Леонтович пропонував показ художніх кольорових зображень з одночасним звучанням певного музичного твору. Він вважав, що поєднання світлових барв і музики позитивно впливає на розвиток гармонійного мислення про художній образ у дітей. Наголосимо на гуманістичній спрямованості ідей М. Леонтовича, який прагнув до звеличення духовного життя кожної особистості.

Педагогічна спадщина Кирила Григоровича Стеценка, композитора, музичного критика, публіциста, хорового диригента, автора двох опер-казок для дітей, вчителя музики та організатора позакласної музично-виховної роботи, посідає визначне місце в історії української музичної педагогіки.

В основі його педагогічних ідей лежить розуміння необхідності всебічного гармонійного розвитку дітей. Відстоюючи обов'язковість музичного виховання дітей різного шкільного віку, він наголошував, що перш ніж учити дітей музики, слід навчити їх співати. Їм було запропоновано викладати предмет музику по дві години на тиждень у кожному класі.

К. Стеценко пропагував комплексне музичне виховання – навчання нотного співу проводиться разом із розвитком музичних здібностей, виховання слуху, пам'яті, голосу, чуття ритму, звукоутворенням та навичками хорового співу, поєднуючи всі сторони виховання й навчання в єдиний педагогічний процес. К.Стеценко особливу увагу приділяв методиці роботи з музично нерозвиненими дітьми, серед його методичних порад наступні: слід розсаджувати учнів так, щоби «посібництво музично здатних дітей мало якнайбільше успіху»; вправи співають спочатку групи або по одному здібні учні, а до них по одному приєднуються діти зі слабо розвиненим слухом.

Педагог вимагав від учителів педагогічного такту, застерігав їх від оцінки здібностей дітей вголос. Замість співу в школі «по слуху» К. Стеценко вимагав навчати дітей співу по нотах. Він побудував свою методику навчання співу на практичному ґрунті. Перед співом кожної пісні він рекомендував робити деталь-

ний аналіз пісні по частинам згідно з літературними строфами та музичними фразами. Нотний спів композитор вважав треба починати з відчуття метро-ритмічних співвідношень, а не звуковисотності. Він радив читати з дітьми на одному звуці дитячі вірші. Їх метрична пульсація наголосів розвиває відчуття ритму, крім того вчить дітей правильної та чіткої дикції.

К. Стеценко спирався на метод розвитку голосу дітей від звуків середньої висоти з поступовим розширенням діапазону. Для розвитку в дітей грудного регістру він радив більше уваги приділяти вивченню першого тетраходу. Він пропонував відкинути поширений спосіб вивчення тривалостей нот, починаючи з цілої, а орієнтуючись на четвертну. У методичному арсеналі К. Стеценка був також розроблений ним наочний диктант. Учні співали слово чи голосний звук на висоті «вищого» чи «нижчого» тону, роблячи переходи за вказівкою руки вчителя.

На першому ступені шкільної програми багато уваги приділялося організації дитячих музично-рухових ігор зі співами. На другому ступені – вивчення теорії музики; на третьому – вивченню гармонії, історії слов'янської та української музики, а також хорові твори та солоспіви. К. Стеценком була розпочата праця по створенню шкільних програм з музики, але передчасна смерть не дала композитору закінчити задумане.

Отже, обізнаність майбутніх артистів-вокалістів у вищезазначених провідних педагогічних ідеях українських музикантів-педагогів ХХ століття М. Леонтовича та К. Стеценка сприятиме підвищенню якості знань з теорії музичної освіти та їх музичної культури загалом.

Список використаних джерел:

1. Верещагіна О. Є., Холодкова Л. П. Історія української музики ХХ ст. Навчальний посібник для студентів музичних спеціальностей вищих навчальних закладів. Київ : «Освіта України», 2010. с. 268.
2. Мережко Ю. В., Шепеленко Г. Б. Вокальні твори українських композиторів кінця ХІХ – ХХ початку століття : навч.-метод. посіб. для студентів ВЗО. Київ : Інтерсервіс, 2020. 184 с.